

.....

SPRÁVA O STAVE ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ROKU 2018

Rozšírené hodnotenie kvality a starostlivosti

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

IMPLEMENTÁCIA AGENDY 2030 PRE UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Základným východiskovým a koncepčným materiálom udržateľného rozvoja bola **Deklarácia z Rio de Janeiro o životnom prostredí a rozvoji** a **Agenda 21**, prijatá na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v júni 1992. SR súhlasila s prístupom k Deklarácii z Rio de Janeiro a k Agende 21 uznesením vlády SR č. 118/1992 k Informácii o priebehu a výsledkoch Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji. V systéme OSN vznikla **Komisia pre trvalo udržateľný rozvoj**, členom ktorej sa v roku 1996 stala aj SR. V nadväznosti na aktivity a dokumenty prijaté na svetovej a európskej úrovni bola v roku 2001 vládou SR a následne v roku 2002 Národnou radou SR prijatá **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja**. Jej prijatím sa vytvoril dôležitý vecný predpoklad dôsledného splnenia medzinárodných záväzkov SR v oblasti aktivít smerujúcich k udržateľnému rozvoju. Vláda uznesením č. 211/2005 schválila Východiská Akčného plánu trvalo udržateľného rozvoja.

Na konferencii OSN o udržateľnom rozvoji (Rio + 20) v júni 2012 sa členské štáty dohodli na vytvorení **Politického fóra na vysokej úrovni**, ktoré nahradilo Komisiu pre trvalo udržateľný rozvoj.

SR ako členská krajina OSN prijala záväzok naplniť 17 cieľov udržateľného rozvoja rozpracovaných do 169 súvisiacich čiastkových cieľov, ktoré definuje dokument **Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj** (Agenda 2030), schválený v septembri 2015. Spoločným menovateľom cieľov je ambícia usmerňovať štrukturálnu politickú, ekonomickú a sociálnu premenu jednotlivých krajín sveta v reakcii na súčasné hrozby smerom k udržateľnosti.

Vláda SR reagovala na prijatie Agendy 2030 v **Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2016 – 2020**, v ktorom sa zaviazala vytvárať alebo posilňovať vhodné inštitucionálne rámce pre jej implementáciu na národnej úrovni. Slovensko sa k implementácii Agendy 2030 prihlásilo v dokumente **Východiská implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj**. Následne vláda SR schválila **Koncepciu implementácie Agendy 2030 v medzinárodnom prostredí**, predloženú ministrom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,

ktorá predstavuje víziu, ako Slovensko môže prispieť svojou zahraničnou angažovanosťou k naplneniu cieľov udržateľného rozvoja v globálnom meradle. Vláda SR schválila 24. júla 2017 **Návrh postupu vnútroštátnej implementácie Agendy 2030**. V rámci participatívneho procesu zahrňujúceho vládu, samosprávy a zainteresovanú verejnosť bolo identifikovaných 6 **národných priorit implementácie Agendy 2030**, ktoré boli schválené uznesením vlády SR č. 273/2018:

- vzdelanie pre dôstojný život,
- smerovanie k znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí,
- znižovanie chudoby a sociálna inklúzia,
- udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy,
- právny štát, demokracia a bezpečnosť,
- dobré zdravie.

Zároveň vláda SR schválila zriadenie **Rady vlády pre Agendu 2030 pre udržateľný rozvoj** s priamo podriadenou medzirezortnou Pracovnou skupinou pre implementáciu Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a prípravu Národného investičného plánu. V súčasnosti sa pripravuje Návrh Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030.

Gestorom implementácie Agendy 2030 na národnej úrovni je Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu. Externú dimenziu implementácie zastrešuje Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí. Zabezpečiť udržateľný rozvoj je však možné výlučne prostredníctvom jeho integrácie do všetkých verejných politík. Z tohto dôvodu i MŽP SR úzko participuje na vykonávaní Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a zavádzaní environmentálnych cieľov udržateľného rozvoja do praxe.

MŽP SR aktívne pôsobí v Pracovnej skupine pre implementáciu Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a prípravu Národného investičného plánu, Expertnej skupine pre indikátory a monitorovanie a v uplynulom období aktívne spolupracovalo na príprave Návrhu národných priorit implementácie Agendy 2030 a návrhu Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030, ako aj ostatných strategických dokumentov.

ENVIRONMENTÁLNA POLITIKA

Vláda SR schválila vo februári 2019 materiál **Zelenšie Slovensko – Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030** (Envirostratégia 2030). Slovensko tak má po 26 rokoch nový strategický dokument, ktorý reaguje na aktuálne výzvy a stanovuje víziu, ciele a opatrenia environmentálnej politiky. Jeho prípravu, ktorá prebiehala participatívne, zastrešil analytický útvar pri MŽP SR **Inštitút environmentálnej politiky (IEP)**.

Návrh Envirostratégie 2030 bol zostavený na základe verejnej konzultácie, analýz IEP a podkladov **7 odborných pracovných skupín** zložených z takmer 160 odborníkov z rôznych oblastí, ale aj podnetov od verejnosti. Vychádzalo sa z medzinárodných, európskych, ako aj národných právnych predpisov a platných strategických dokumentov, zo štúdie Európskej environmentálnej agentúry zameranej na analýzu globálnych megatrendov a nadväzujúceho hodnotenia globálnych megatrendov z pohľadu SR. Ciele Envirostratégie 2030 sú v súlade s Agendou 2030 a jej implementácia prispeje k napĺňaniu cieľov udržateľného rozvoja v podmienkach SR.

Envirostratégia 2030 definuje základnú **víziu environmentálnej politiky** do roku 2030. Spočíva v lepšej kvalite životného prostredia a udržateľnom obehovom hospodárstve a v čo najmiernejších následkoch zmeny klímy vďaka mitigácii a adaptačným opatreniam. Za najväčšie výzvy životného prostredia na Slovensku sú označené kvalita ovzdušia, odpadové hospodárstvo a ochrana biotopov a druhov hlavne v lesných, lúčnych a mokraďových ekosystémoch. Od vízie sa odvíjajú definované ciele a opatrenia na ich dosiahnutie.

V oblasti **ovzdušia** je cieľom zlepšiť jeho kvalitu a splniť definované limity. Snahou je do roku 2030 výrazne znížiť emisie znečisťujúcich látok oproti roku 2005 – SO₂ o 82 %, NO_x o 50 %, NMVOC o 32 %, NH₃ o 30 % a PM_{2.5} o 49 %. Zväži sa zavedenie systému obchodovania s emisnými kvótami pre látky znečisťujúce ovzdušie. Podporovať sa má nízkoemisná doprava a prechod na čistejšie formy vykurovania v domácnostiach. Envirostratégia 2030 počíta s ukončením výroby elektriny a tepla z uhlia. V tomto smere už nastal posun v prípade dotovania takejto výroby elektriny, ktorá je bez podpory nerentabilná. Vláda SR schválila, že potrvá do roku 2023, teda o sedem rokov menej, než sa pôvodne plánovalo. Práve ukončenie environmentálne škodlivých dotácií a regulácií je aj jednou z priorit Envirostratégie 2030. Zahŕňa zároveň komplexnejší zámer zväziť zelenú fiškálnu reformu, aby sa ťarcha zdanenia práce presunula smerom k environmentálnym daniam v súlade s princípom „znečisťovateľ platí“.

Odpady sú oblasťou, kde Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ najviac zaostáva. Cieľom je zvýšiť recykláciu komunálneho odpadu, vrátane jeho prípravy na opätovné použitie, na 60 % do roku 2030 a mieru skládkovania znížiť do roku 2035 pod 25 %. Bude to sprevádzané postupným zvyšovaním poplatkov za skládkovanie odpadov za súčasného zlepšenia prevencie vzniku čiernych skládok, ako aj dôsledného trestania vinníkov. Prvé mierne zvyšovanie spomínaných poplatkov zaviedla novela zákona o odpadoch platná od januára 2019 a ich

postupný nárast je zatiaľ uzákonený do roku 2021. Pripravený bol návrh zákona o zálohovaní, ktorý sa týka PET fliaš a plechoviek na nápoje. Návrh zákona vychádzal z analýzy IEP Skutočná cena zálohy. V roku 2019 poslanci schválili tento zákon, ako aj novelu zákona o odpadoch, ktorej súčasťou je zákaz používania niektorých jednorazových plastov vrátane plastového riadu s platnosťou od 3. 7. 2021. Cieľom Envirostratégie 2030 je tiež predchádzať vzniku biologicky rozložiteľného a potravinového odpadu. Opatrenia pre lepší manažment odpadov sú súčasťou aktivít definovaných za účelom prechodu SR na **obehové hospodárstvo**. Envirostratégia 2030 kladie dôraz na ekodizajn, počíta s vyššou podporou zelených inovácií, vedy a výskumu. Plánuje sa, že v roku 2030 bude zeleným verejným obstarávaním zabezpečované aspoň 70 % hodnoty verejného obstarávania.

Jedným z kľúčových opatrení v ochrane **biodiverzity** bude prehodnotenie a zjednodušenie systému chránených území a stupňov ochrany. Jadrová bezzásahová zóna národných parkov sa postupne rozšíri až na 75 % rozlohy národného parku manažmentovej kategórie II. chránených území podľa **IUCN**. V bezzásahových územiach bude ťažba zakázaná a na územiach s aktívnym manažmentom bude uprednostňované prírode blízke obhospodarovanie. Zároveň sa zefektívni kontrola ťažby. Počíta sa so zavedením hodnotenia ekosystémových služieb a platbami za ne, ako aj s obnovou 15 % degradovaných ekosystémov, akými sú napríklad slaniská, mokrade či lužné lesy. Ekologická poľnohospodárska výroba sa rozšíri aspoň na 13,5 % výmery poľnohospodárskej pôdy.

So všetkými tromi prioritami Envirostratégie 2030 je prepojená **zmena klímy**. Plánujú sa znížiť emisie skleníkových plynov v sektoroch obchodovania s emisiami o 43 % a mimo týchto sektorov minimálne o 20 % oproti roku 2005. To predstavuje pokles o 53 % medzi rokmi 1990 a 2030. Slovensko sa tak zaraďuje medzi krajiny s najvyššími ambíciami v tejto oblasti. Bude pokračovať efektívna schéma obchodovania s emisiami, ktorej výnosy by mali smerovať najmä do opatrení zmiernenia dôsledkov zmeny klímy a adaptácie na zmenu klímy. Mitigačné opatrenia vytýči konkrétnejšie **Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030 s výhľadom do roku 2050**. Podporia sa dopravné riešenia bez negatívnych klimatických vplyvov. Regióny a obce budú musieť povinne prijať adaptačné opatrenia. Meniaca sa klíma prináša viac extrémnych prejavov počasia, Envirostratégia 2030 sa preto venuje jednak ochrane pred povodňami a zároveň suchu. Preferovať sa budú zelené opatrenia spomaľujúce odtok vody z krajiny. Zadržiavanie vody, lepšie plánovanie v krajine a zodpovednejšie hospodárenie s vodou prispeje k obmedzeniu sucha a nedostatku vody.

V oblasti zabezpečenia dostatku čistej **vody** pre všetkých Envirostratégia 2030 definuje ciele dosiahnuť dobrý stav a potenciál vôd na všetkých vodných útvaroch. Zabrániť znečisťovaniu vôd majú aj opatrenia v oblasti odvádzania a čistenia odpadových vôd. Do roku 2030 aglomerácie s viac ako 2 000 ekvivalentných obyvateľov majú dosiahnuť 100 % a aglomerácie s nižším počtom ekvivalentných obyvateľov 50 % podiel odvádzaných a čistených odpadových vôd.

ENVIRONMENTÁLNE PRÁVO

V roku 2018 boli v oblasti starostlivosti o životné prostredie prijaté viaceré právne predpisy:

- Zákon č. 49/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 51/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 364/2004 Z. z. o vodách a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (vodný zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 106/2018 Z. z. o prevádzke vozidiel v cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii).
- Zákon č. 193/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 39/2013 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 208/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 216/2018 Z. z. o rybárstve a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 4/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 305/2018 Z. z. o chránených oblastiach prírodzenej akumulácie vôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 310/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 312/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.
- Zákon č. 329/2018 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov a o zmene a doplnení zákona č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Zákon č. 353/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 569/2007 Z. z. o geologických prácach (geologický zákon) v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 186/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 197/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 231/2013 Z. z. o informáciách podávaných Európskej komisii, o požiadavkách na vedenie prevádzkovej evidencie, o údajoch oznamovaných do Národného emisného informačného systému a o súbore technicko-prevádzkových parametrov a technicko-organizačných opatrení v znení vyhlášky č. 33/2017 Z. z.
- Vyhláška MŽP SR č. 199/2018 Z. z., ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 465/2013 Z. z. o technických požiadavkách na elektrické zariadenia a elektronické zariadenia v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 200/2018 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zaobchádzaní so znečisťujúcimi látkami, o náležitostiach havarijného plánu a o postupe pri riešení mimoriadneho zhoršenia vôd.
- Vyhláška MŽP SR č. 378/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 366/2015 Z. z. o evidenčnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 379/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení vyhlášky č. 322/2017 Z. z.
- Vyhláška MŽP SR č. 380/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 373/2015 Z. z. o rozšírenej zodpovednosti výrobcov vyhradených výrobkov a o nakladaní s vyhradenými prúdmi odpadov v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 381/2018 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 216/2018 Z. z. o rybárstve a o doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška MŽP SR č. 382/2018 Z. z. o skládkovaní odpadov a uskladnení odpadovej ortuti.
- Vyhláška MŽP SR č. 383/2018 o technických podmienkach návrhu rybovodov a monitoringu migračnej priechodnosti rybovodov.
- Vyhláška MŽP SR č. 387/2018 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 110/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
- Oznámenie MŽP SR č. 330/2018 Z. z. Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky podľa § 27 ods. 5 záko-

na č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov vydalo opatrenie z 29. novembra 2018 č. 1/2018, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 14. júla 2004 č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v znení opatrenia č. 1/2017.

- Oznámenie MŽP SR č. 384/2018 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky podľa § 27 ods. 5 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov vydalo opatrenie z 29. novembra 2018 č. 1/2018, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky zo 14. júla 2004

č. 3/2004-5.1, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu v znení opatrenia č. 1/2017.

- Oznámenie MZV SR č. 340/2018 Z. z., ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 465/2013 Z. z. o technických požiadavkách na elektrické zariadenia a elektronické zariadenia v znení neskorších predpisov.

Celkovo je **systém environmentálneho práva v oblasti starostlivosti o životné prostredie** tvorený sústavou nasledujúcich predpisov.

Tabuľka 069 I Zoznam všeobecne záväzných právnych predpisov so zameraním na starostlivosť o životné prostredie a niektorých súvisiacich predpisov

Oblasť	Počet zákonov	Počet vyhlášok	Počet nariadení vlády SR	Počet oznámení
Starostlivosť o ŽP	4	2	-	-
Štátna správa starostlivosti o ŽP	1	1	-	2
Environmentálny fond	1	1	-	-
Posudzovanie vplyvov na ŽP	1	1	-	-
Prevenca závažných priemyselných havárií	1	1	-	-
Environmentálne označovanie produktov	1	1	-	15
Environmentálne manažérstvo a audit	1	-	-	-
IPKZ	1	1	-	-
Ochrana prírody a krajiny	4	63	12	12
GMO	1	1	-	-
Vodné hospodárstvo, ochrana akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva s výnimkou hospodárskeho chovu rýb	5	15	9	-
Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme, zmena klímy	4	12	-	4
Odpadové hospodárstvo	5	8	3	3
Geologické práce	4	4	-	-
Environmentálne škody	1	-	-	-
Súvisiace právne predpisy	27		+ Ústava SR	

Zdroj: MŽP SR

POSUDZOVANIE VPLYVOV NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Posudzovanie vplyvov na životné prostredie je jedným z hlavných nástrojov environmentálnej politiky na uskutočňovanie trvalo udržateľného rozvoja. Jeho zmyslom je prevencia negatívnych dôsledkov rôznych ľudských aktivít na životné prostredie vrátane zdravia.

Uskutočňuje sa:

- vyhodnotením predpokladaných vplyvov strategických dokumentov počas ich prípravy a pred ich schválením na životné prostredie vrátane vplyvov na zdravie ľudí (Strategic Environmental Assessment – SEA),
- komplexným a odborným hodnotením predpokladaných

vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie pred rozhodnutím o ich umiestnení alebo pred ich povolením podľa osobitných predpisov (Environmental Impact Assessment – EIA).

V SR sa posudzovanie vplyvov na životné prostredie vykonáva v zmysle zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (zákon) a vyhláškou MŽP SR č. 113/2006 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o odbornej spôsobilosti na účely posudzovania vplyvov na životné prostredie.

Tabuľka 070 I Prehľad posudzovaných strategických dokumentov a navrhovaných činností podľa kompetencií príslušných orgánov (2018)

MŽP SR	
Počet posudzovaných stavieb a činností – EIA	161
Počet záverečných stanovísk – EIA	15
Počet rozhodnutí zo zisťovacieho konania – EIA	63
Počet podnetov – EIA	9
Počet posudzovaných návrhov strategických dokumentov – SEA	12
Počet záverečných stanovísk – SEA	5
Počet rozhodnutí zo zisťovacieho konania – SEA	8
Okresný úrad	
Počet posudzovaných stavieb a činností – EIA	473
Počet záverečných stanovísk – EIA	2
Počet rozhodnutí zo zisťovacieho konania – EIA	378
Počet posudzovaných návrhov strategických dokumentov – SEA	337
Počet záverečných stanovísk – SEA	58
Počet rozhodnutí zo zisťovacieho konania – SEA	292

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka 071 I Počet akcií v procese posudzovania vplyvov navrhovaných činností na životné prostredie v období rokov 1993 až 2018

Druh procesu/ Rok	1993	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Povinné hodnotenie	1	80	167	171	59	60	92	50	72	59	61
Zisťovacie konanie	0	420	550	720	853	795	760	831	780	635	573

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka 072 I Počet akcií v procese posudzovania vplyvov strategických dokumentov na životné prostredie v období rokov 2006 až 2018

Druh procesu/ Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Povinné hodnotenie	41	48	41	29	23	22	20	31	35	72	78	46	28
Zisťovacie konanie	15	108	91	85	120	132	235	272	282	438	698	343	321

Zdroj: MŽP SR

INTEGROVANÁ PREVENČIA A KONTROLA ZNEČIŠŤOVANIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania (IPKZ) je súbor opatrení zameraných na prevenciu znečisťovania životného prostredia, na znižovanie emisií do ovzdušia, vody a pôdy, na obmedzenie vzniku odpadu a na zhodnocovanie a zneškodňovanie odpadu s cieľom dosiahnuť vysokú celkovú úroveň ochrany životného prostredia. **Integrované povoľovanie** je konanie, ktorým sa koordinovane povoľujú a určujú podmienky vykonávania činností v existujúcich prevádzkach a v nových prevádzkach s cieľom zaručiť účinnú integrovanú ochranu zložiek životného prostredia a udržať mieru znečistenia životného prostredia v normách kvality životného prostredia.

IPKZ bola riešená **zákonom č. 245/2003 Z. z.** o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. V roku 2013 vstúpil do platnosti nový **zákon č. 39/2013 Z. z.** o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o IPKZ). Vykonávacím predpisom bola vyhláška MŽP SR č. 183/2013 Z. z., ktorá bola 1. 1. 2016 nahradená **vyhláškou MŽP SR č. 11/2016 Z. z.**, ktorou sa vykonáva zákon o IPKZ. Príloha č. 1 zákona o IPKZ uvádza zoznam priemyselných činností, ktoré ak sú v prevádzkach vykonávané, tieto musia mať vydané právoplatné integrované povolenia.

Tabuľka 073 I Vývoj počtu vydaných právoplatných integrovaných povolení

	Energetika	Výroba a spracovanie kovov	Spracovanie nerastov	Chemický priemysel	Nakladanie s odpadmi	Ostatné prevádzky	Bez kategórie/stavebné povolenie	Spolu
2005	17	18	14	17	43	24	-	133
2006	28	29	34	26	45	77	-	240 ¹⁾
2007	42	54	48	45	69	122	68 ³⁾	450 ²⁾
2008	67	72	84	41	111	97	120 ³⁾	592
2009	72	68	69	70	94	82	163 ³⁾	618
2010	57	55	69	45	68	84	159 ³⁾	537
2011	82	59	43	55	81	74	179 ³⁾	573
2012	69	46	50	69	85	66	187 ³⁾	572
2013	101	89	89	71	93	91	2	536
2014	80	73	65	62	102	99	-	481
2015	74	73	73	74	104	96	-	494
2016	83	56	36	51	135	91	-	452
2017	64	68	56	53	97	87	-	425
2018	79	66	38	47	89	78	-	397

Zdroj: SIŽP

¹⁾ 1 povolenie vydané na základe dobrovoľne podanej žiadosti, ²⁾ 2 povolenia vydané na základe dobrovoľne podanej žiadosti, ³⁾ konanie SIŽP ako špeciálneho stavebného úradu

Výrazná väčšina právoplatných integrovaných povolení sa vzťahuje na povoľovanie zmien činností v prevádzkach. Z celkového počtu 397 v roku 2018 vydaných právoplatných integrovaných povolení sa až 389 povolení vzťahovalo na povoľovanie zmien v činnosti prevádzky; z toho v 5 prípadoch bolo predmetom zrušenie integrovaného povolenia a v 7 prípadoch bolo predmetom aj zrušenie stavby; v 8 prípadoch bolo vydané integrované povolenie pre novú prevádzku.

V roku 2018 bolo **vykonaných 304 kontrol** plnenia podmienok integrovaných povolení a povinností vyplývajúcich zo stavebného zákona, ako aj 19 kontrol vykonaných v prevádzkach, ktoré nemajú vydané integrované povolenie za účelom zistenia, či činnosť v nich vykonávaná svojím rozsahom nespadá pod prílohu č. 1 zákona o IPKZ. Z vykonaných kontrol, pri ktorých bolo zistené **porušenie zákona, vyplynulo vydanie 45 rozhodnutí**, v ktorých bolo určených celkom **124 opatrení na nápravu**.

Tabuľka 074 I Vývoj počtu kontrol plnenia podmienok integrovaného povolenia a povinností vyplývajúcich zo stavebného zákona

	Energetika	Výroba a spracovanie kovov	Spracovanie nerastov	Chemický priemysel	Nakladanie s odpadmi	Ostatné prevádzky	Spolu
2005	-	1	-	-	10	5	16
2006	-	1	6	2	11	4	24
2007	30	18	19	33	32	76	208+1 ¹⁾
2008	26	28	29	24	74	54	236 ²⁾
2009	40	43	38	37	103	91	398 ³⁾
2010	28	34	29	23	70	69	253
2011	28	27	35	26	73	46	235 ⁴⁾
2012	19	33	21	21	68	51	213 ⁵⁾
2013	33	50	24	26	76	60	269
2014	40	41	27	22	105	111	346
2015	31	42	22	51	77	157	380
2016	39	31	21	24	78	82	277
2017	23	29	22	34	78	84	270+8 ⁶⁾
2018	39	26	17	29	87	106	304 +19 ⁶⁾

Zdroj: SIŽP

¹⁾ kontrola vykonaná v prevádzke, ktorá dobrovoľne podala žiadosť, ²⁾ činnosť nezaradená – ČOV, ³⁾ v tom 46 šetrených podnetov, ⁴⁾ v tom 65 šetrených podnetov, ⁵⁾ v tom 63 šetrených podnetov, ⁶⁾ kontroly podľa § 36 ods. 3 zákona o IPKZ

PREVENCIA A NÁPRAVA ENVIRONMENTÁLNYCH ŠKÔD

SR transponovala smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (smernica o EŠ) do svojho právneho poriadku **zákonom č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o EŠ).

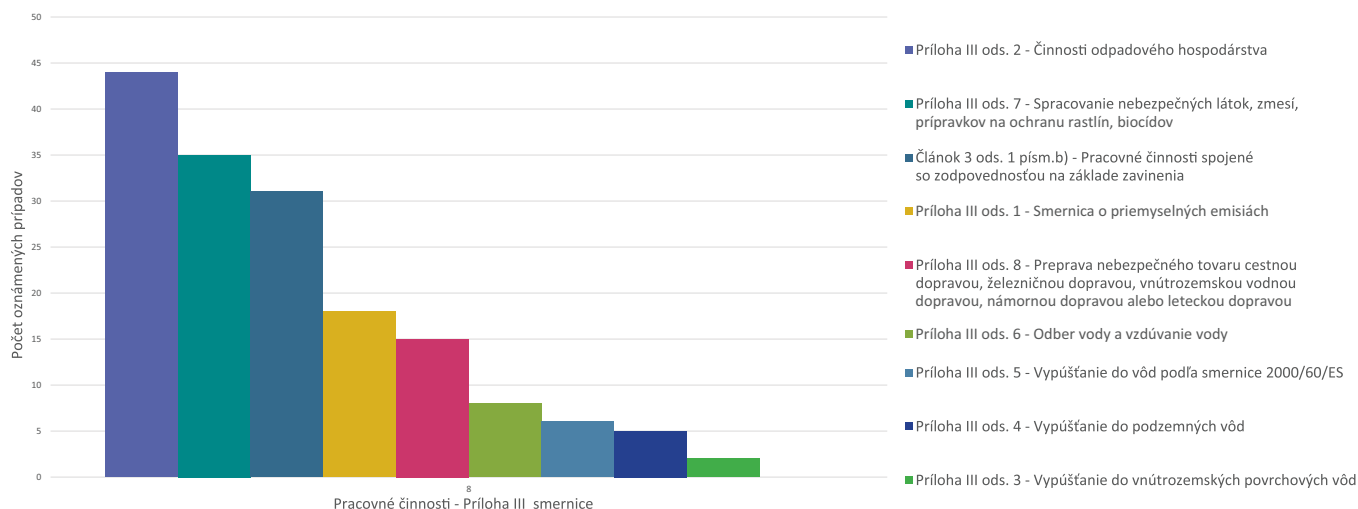
Hlavnými cieľmi smernice o EŠ je predísť environmentálnej škode (ak existuje bezprostredná hrozba, že škoda vznikne) a odstrániť environmentálnu škodu (ak už vznikla). V súlade so zásadou „znečisťovateľ platí“ musí zodpovedný prevádzkovateľ prijať potrebné preventívne alebo nápravné opatrenia a musí znášať všetky náklady. Škoda sa považuje za odstránenú, keď sa životné prostredie vráti do stavu, v ktorom bolo pred vznikom škody. Smernica o EŠ sa vzťahuje na **škodu na biodiverzite** (škoda na chránených druhoch a prirodzených biotopoch európskeho významu), **škodu na vode** a **škodu na pôde**, ak táto predstavuje závažné riziko pre

zdravie ľudí. Na tradičnú škodu (poškodenie majetku, strata života a ujma na zdraví alebo hospodárska strata) sa nevzťahuje.

Členské štáty EÚ od apríla 2007 do apríla 2013 oznámili približne 1 245 potvrdených prípadov environmentálnej škody, v jednotlivých krajinách bol počet prípadov veľmi rozdielny. Viac ako 86 % všetkých oznámených prípadov v EÚ pripadalo na dva členské štáty (Maďarsko a Poľsko), väčšinu zostávajúcich prípadov oznámilo šesť členských štátov. Jedenásť členských štátov vrátane Slovenska v čase podávania správy o uplatňovaní smernice neoznámilo žiadny prípad vzniku environmentálnej škody.

Z oznámených prípadov sa približne 50 % týkalo environmentálnej škody na pôde, 30 % prípadov bola environmentálna škoda na vode a 20 % prípadov bola environmentálna škoda na biodiverzite.

Graf 16g | Oznámené prípady podľa smernice o EŠ členskými štátmi EÚ

Zdroj: EK

Z pracovných činností, ktoré sa najviac podieľali na vzniku environmentálnych škôd, boli najviac zastúpené činnosti odpadového hospodárstva, činnosti súvisiace s nebezpečnými látkami, činnosti podliehajúce pod proces IPKZ, manipulácia s vodou a doprava nebezpečného a znečisťujúceho tovaru.

Smernica o EŠ a následne aj zákon o EŠ boli viackrát upravené, hlavne z dôvodu rozšírenia počtu pracovných činností a z dôvodu územného rozšírenia pôsobnosti na morské vody a morské pobrežia členských štátov EÚ.

Novelizovaným znením zákona o EŠ bola upravená jeho pôsobnosť o doplnené nové pracovné činnosti - nakladanie s odpadom z ťažobného priemyslu a ukladanie oxidu uhličitého do geologického prostredia. Ďalšie zmeny priniesla novela zákona o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia, ktorou sa zo zákona o EŠ od marca 2013 vylúčili stredné zdroje znečisťovania ovzdušia a upresnila sa povinnosť prevádzkovateľov o podmienkach preukazovania finančného krytia zodpovednosti za environmentálnu škodu.

Absencia určitých „prahových hodnôt závažnosti“ a ich rôzne interpretácie sa zdajú byť hlavnou príčinou nerovnomerného uplatňovania smernice o EŠ. Jednotlivé členské krajiny používajú rozdielne kritériá závažnosti, ktoré nie sú jednoznač-

nejšie zadefinované, čo vedie k značným rozdielom a k nejednotnosti.

Z hľadiska uplatňovania zákona o EŠ v podmienkach SR boli v roku 2014 nahlásené a zaznamenané dva prípady bezprostrednej hrozby environmentálnej škody (BHEŠ) na vode. Oba prípady boli vyriešené uložením preventívnych opatrení, ktoré zrealizovali prevádzkovatelia (pôvodcovia) z vlastných finančných zdrojov prostredníctvom sanačných spoločností. Zrealizovanými opatreniami sa podarilo zabrániť vzniku environmentálnej škody (EŠ) a vážnejším následkom na životné prostredie. V roku 2017 bol podaný 1 podnet (nerelevantný) a 1 oznámenie (v riešení).

V roku 2018 bolo iniciovaných na preskúmanie ako potenciálnych prípadov EŠ a BHEŠ viacero udalostí, ktoré sa týkali najmä nelegálnych výrubov a zásahov do biotopov, nezákonného nakladania s odpadmi, manipulácie a vzdúvania povrchovej vody a kontaminácie podzemnej vody. Väčšina z nich bola riešená v zmysle trestnoprávnej zodpovednosti, pričom za tieto činy boli uložené sankcie, pokuty, tresty, ale odstránenie príčin znečistenia, obnova a náprava do pôvodného stavu v mieste poškodenia sa zväčša nepožadovala. Písomne bol podaný jeden podnet a jedno oznámenie o environmentálnej škode, ktoré bolo doposiaľ riešené uložením a vykonaním preventívnych opatrení.

Tabuľka 075 I Prehľad podaných podnetov (2014 – 2018)

	2014	2015	2016	2017	2018
Podnety (nad rámec zákona)	0	0	0	1	1

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 076 I Prehľad podaných oznámení (2014 – 2018)

	2014	2015	2016	2017	2018
Oznámenia (§ 26 zákona)	0	0	0	1	1

Zdroj: SAŽP

V súlade so zákonom bol zriadený **Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd (IS PaNEŠ)**, ktorý od roku 2008 prevádzkuje SAŽP. Najskôr na webovej stránke a aplikáciami pre oznámenia a evidenciu prípadov a od roku 2014 na integrovanom webovom portáli, ktorý na jednom mieste umožňuje: evidenciu údajov o prípadoch environmentálnej škody a bezprostrednej hrozby EŠ vrátane mapového prehliadača, podávanie podnetov a oznámení online (eFormuláre), hodnotenie rizika (eKalkulátor), rýchle

vyhľadávanie výskytu prírodných zdrojov (IS/on-line/Mapa) a informácie o udalostiach závažného poškodenia vybraných prírodných zdrojov – biodiverzita, voda, pôda.

Slovensko zvažuje prípravu nového zákona, ktorý by dôslednejším a razantnejším uplatňovaním mohol pomôcť k naplneniu jeho cieľov – **zastavenie straty biodiverzity, odstránenie environmentálnej škody a uvedenie ŽP do pôvodného stavu** – a výrazne tak pomôcť k ochrane a obnove ŽP.

V rámci podpory výkonu zákona č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd bolo vypracovaných niekoľko informačných, propagačných a metodických materiálov.

Informačné listy, brožúry, letáky

- Hodnotenie environmentálnych škôd na Natura 2000, SAŽP (2019)
- Informačný systém prevencie a nápravy environmentálnych škôd, SAŽP (2019)
- Praktický manuál pre verejnosť, VIA IURIS (2016)
- Informačný list pre prevádzkovateľov o metodickej príručke, SAŽP (2015)
- Prevencia a náprava environmentálnych škôd (zákon č. 359/2007 Z. z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd a o zmene a doplnení niektorých zákonov), MŽP SR, SAŽP (2007)

Metodiky

- Hodnotenie environmentálnych škôd na biotopoch a druhoch európskeho významu (Natura 2000), užívateľský manuál, SAŽP (2016)
- Metodická príručka Systém hodnotenia rizík pre posúdenie environmentálnej škody, SAŽP (2014)
- Diferenciácia územia SR podľa potenciálneho rizika vzniku environmentálnej škody, SAŽP (2006)

PREVENIA ZÁVAŽNÝCH PRIEMYSELNÝCH HAVÁRIÍ

Prevencia závažných priemyselných havárií (PZPH) je súbor organizačných, riadiacich, personálnych, výchovných, technických, technologických a materiálnych opatrení na zabránenie vzniku závažných priemyselných havárií.

Jednou z kľúčových smerníc EÚ v oblasti priemyselného znečistenia a manažmentu rizík bola smernica 96/82/ES o kontrole nebezpečenstiev veľkých havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, tzv. smernica SEVESO II, ktorú SR v roku 2002 transponovala do právnych predpisov **zákonom č. 261/2002 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení niektorých predpisov** a jeho prislúchajúcimi vykonávajúcimi vyhláškami (vyhláška MŽP SR č. 489/2002 Z. z., vyhláška MŽP SR č. 490/2002 Z. z.).

V súčasnosti je prevencia ZPH v EÚ upravená smernicou Európskeho parlamentu a rady 2012/18/EÚ o kontrole nebezpečenstiev závažných priemyselných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica SEVESO II, tzv. smernica SEVESO III.

Smernica SEVESO III je transponovaná do legislatívy SR **zákonom č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií** a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o haváriách), ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2015 a vykonávacou vyhláškou (vyhláška MŽP SR č. 198/2015 Z. z.). Podniky sa v zmysle zákona o haváriách rozdeľujú podľa celkového množstva nebezpečných látok prítomných v podniku na podniky nižšej úrovne, t. j. kategórie A, a podniky vyššej úrovne, t. j. kategórie B.

Tabuľka 077 I Počet SEVESO podnikov (2018)

Kraj	Počet podnikov kategórie A	Počet podnikov kategórie B	Spolu
Banskobystrický	7	7	14
Bratislavský	6	7	13
Košický	8	10	18
Nitriansky	4	3	7
Prešovský	2	2	4
Trenčiansky	5	4	9
Trnavský	6	5	11
Žilinský	3	4	7
Spolu	41	42	83

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 078 I Vývoj počtu SEVESO podnikov (2003 – 2018)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Podniky kategórie A	30	31	31	28	33	35	36	40
Podniky kategórie B	37	35	39	40	39	40	41	42
Spolu	67	66	70	68	72	75	77	82
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Podniky kategórie A	39	41	38	41	39	35	37	41
Podniky kategórie B	41	41	43	43	41	44	45	42
Spolu	80	82	81	84	80	79	82	83

Zdroj: MŽP SR a SAŽP

Závažná priemyselná havária je udalosť, akou je závažný únik nebezpečnej látky, požiar alebo výbuch v dôsledku nekontrolovateľného vývoja počas prevádzky podniku, vedúci k vážnemu bezprostrednému alebo následnému ohrozeniu

zdravia ľudí, životného prostredia alebo majetku s prítomnosťou jednej alebo viacerých nebezpečných látok. Od prijatia legislatívy v tejto oblasti došlo k šiestim závažným priemyselným haváriám, pričom posledná bola v roku 2014.

Tabuľka 079 I Prehľad oznámených udalostí v SR (2003 – 2018)

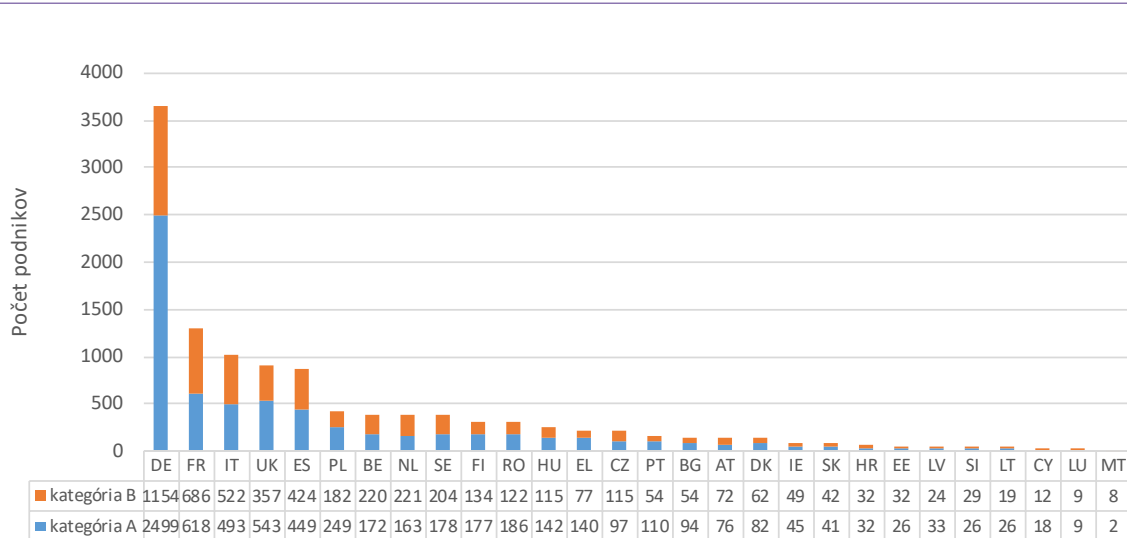
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Závažná priemyselná havária	0	0	2	1	0	0	1	1
Bezprostredná hrozba	7	4	1	1	5	6	2	2
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Závažná priemyselná havária	0	0	0	1	0	0	0	0
Bezprostredná hrozba	1	0	1	0	0	0	0	0

Zdroj: MŽP SR

Databáza **eSPIRS** prevádzkovaná Spoločným výskumným strediskom Európskej komisie (JRC EC) slúži na zhromažďovanie údajov o podnikoch spadajúcich pod smernicu

SEVESO. V súčasnosti je v databáze zaradených približne 12 100 podnikov, ktoré nahlásili členské štáty EÚ.

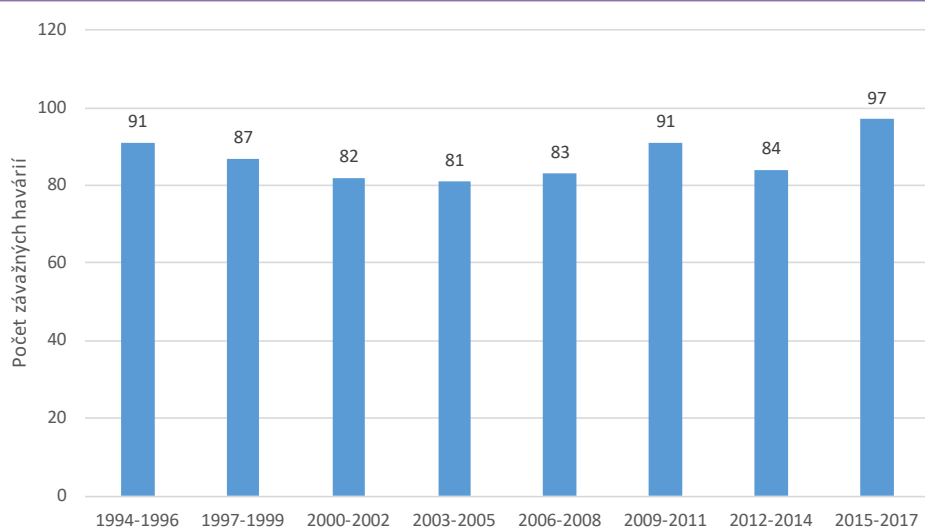
Graf 170 I Počet SEVESO podnikov v EÚ (2018)

Zdroj: EK

Databáza **eMARS** (Major Accidents Reporting System) obsahuje údaje o závažných priemyselných haváriách v podnikoch spadajúcich pod smernicu SEVESO.

Graf 171 I Počet závažných priemyselných havárií v EÚ (1994 – 2017)

Zdroj: EK

V roku 2018 bolo vykonaných 54 plánovaných bežných kontrol na úseku PZPH. Z celkového počtu kontrol sa vykonalo 10 kontrol v podnikoch kategórie A a 44 kontrol v podnikoch

kategórie B. Kontroly sa vykonávajú v podnikoch kategórie B najmenej raz za 12 mesiacov a v podnikoch kategórie A najmenej raz za 36 mesiacov od ukončenia poslednej kontroly.

Tabuľka 080 I Prehľad vykonaných plánovaných bežných kontrol SIŽP v roku 2018

SIŽP	Počet kontrol (podnik kategórie A)	Počet kontrol (podnik kategórie B)	Spolu
Banská Bystrica	3	9	12
Bratislava	2	7	9
Košice	2	12	14
Stále pracovisko Nitra	2	9	11
Žilina	1	7	8
Spolu	10	44	54

Zdroj: SIŽP

Informačný systém prevencie závažných priemyselných havárií bol zriadený už na základe predchádzajúcej právnej úpravy v roku 2005 a v súčasnosti je ustanovený zákonom

o haváriách. Jeho cieľom je predovšetkým komplexne zhromažďovať údaje a poskytovať informácie o prevencii ZPH v SR.

ENVIRONMENTÁLNE HODNOTENIE A OZNAČOVANIE PRODUKTOV

ENVIRONMENTÁLNE OZNAČOVANIE TYPU I

Environmentálne označovanie produktov sa v SR realizuje od roku 1997, keď bol MŽP SR vyhlásený **Národný program environmentálneho hodnotenia a označovania výrobkov (NPEHOV)**. Prostredníctvom národnej schémy environmentálneho označovania MŽP SR udeľuje výrobkom a službám, ktoré splnili prísne environmentálne kritériá, národnú environmentálnu značku **Environmentálne vhodný produkt (EVP)**. Od roku 2002 podmienky a postup pri udeľovaní a používaní národnej značky upravuje zákon č. 469/2002 Z. z.

o environmentálnom označovaní výrobkov v znení neskorších predpisov.

Národné environmentálne kritériá pre určené skupiny produktov sú vydávané ako osobitné podmienky formou **oznámení MŽP SR** a uverejňované vo Vestníkoch MŽP SR. Celkovo od roku 1997 boli vytvorené národné environmentálne kritériá na **40 skupín produktov**. V roku 2018 boli platné osobitné podmienky pre nasledujúcich 16 skupín produktov:

- Plynové infražiarice
- Biodegradovateľné plastové materiály a produkty z nich
- Sorpčné materiály
- Cementy
- Lepidlá a tmely
- Tuhé ušľachtilé biopalivá
- Baliaci papier a vlnitá lepenka
- Drôtokamenné konštrukcie
- Dosky na báze dreva
- Zariadenia na spaľovanie tuhej biomasy
- Prostriedky na zimnú údržbu
- Murovacie materiály
- Tissue papier
- Okná a vonkajšie dvere
- Betónové strešné krytiny
- Izolačné materiály

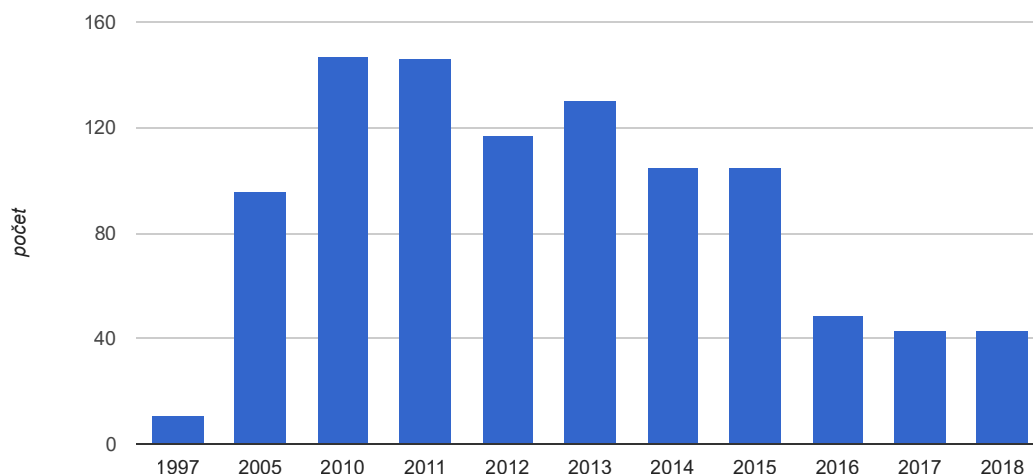

STAROSTLIVOSŤ O ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Na základe prejaveneho záujmu výrobcov, dovozcov, predajcov alebo poskytovateľov služieb o udelenie národnej environmentálnej značky sa vykonáva posúdenie zhody prihlásených produktov so stanovenými osobitnými podmienkami pre určenú skupinu produktov. Celkovo bolo od roku 1997

v SR posúdených a ocenených značkou EVP **254 produktov**. Najvyšší počet produktov (148) bol zaznamenaný v rokoch 2008 a 2009. Od roku 2015 má trend medziročného prírastku produktov so značkou EVP klesajúci charakter.

Graf 172 I Vývoj počtu produktov s právom používať značku EVP

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 061 I Držitelia národnej značky EVP (2018)

Považská cementáreň, a. s., Ladce (cementy)
Johan ENVIRO, s. r. o., Bratislava (sorpčné materiály)
COMPAG SK, s. r. o., Bratislava (drôtokamenné konštrukcie)

Zdroj: SAŽP

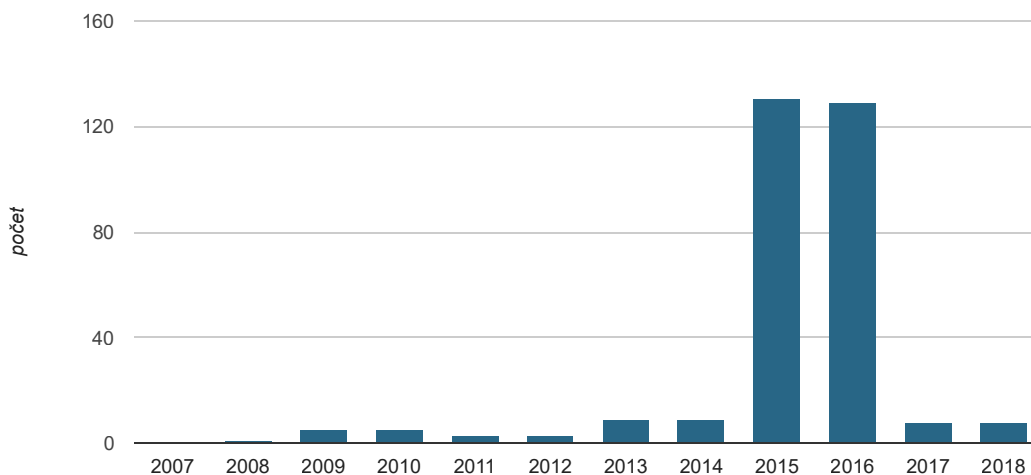
Environmentálna značka ES (EU Ecolabel) sa v súčasnosti udeľuje podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 66/2010. Európske environmentálne kritériá pre určené skupiny produktov sú vydávané formou rozhodnutí EK a uverejňované v Úradnom vestníku ES.

Celkovo bolo od roku 2004 v SR posúdených a ocenených environmentálnou značkou EÚ **136 produktov**, z toho **3 uby-**

tovacie služby.

Graf 173 I Vývoj počtu produktov s právom používať Environmentálnu značku EÚ

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 081 I Držitelia Environmentálnej značky EÚ (2018)

SHP Harmanec, a. s., Harmanec (výrobky z tissue papiera)
Slovenská Grafia, a. s., Bratislava (výrobky z potlačeného papiera)
Daira, s. r. o., Košice (ubytovacia služba)
XFUSION, s. r. o., Bojnice (ubytovacia služba)
SCA Hygiene Products Slovakia, s. r. o., Gemerská Hôrka (výrobky z tissue papiera)

Zdroj: SAŽP

ENVIRONMENTÁLNE OZNAČOVANIE TYPU II

Zásady a princípy **environmentálneho označovania typu II** sú štandardizované v medzinárodnej norme ISO 14 021. Tento typ označovania umožňuje uvádzať vlastné vyhlásenia tvrdení o environmentálnych vlastnostiach výrobkov a služieb, formulované výrobcami, dovozcami, distribútormi, maloobchodníkmi alebo kýmkoľvek, kto má pravdepodobný prospech z tvrdenia. Vlastné vyhlásenia sa môžu uvádzať aj

bez certifikácie treťou stranou. Označovanie typu II poskytuje možnosť zvýšiť konkurencieschopnosť v prípade, keď nie sú vopred stanovené environmentálne kritériá v rámci národnej alebo európskej schémy označovania. Overenie environmentálneho vyhlásenia vykonáva SAŽP, prvýkrát bolo uskutočnené v roku 2005.

Tabuľka 082 I Počet organizácií s overenou pravdivosťou tvrdení o environmentálnych vlastnostiach produktu

Rok	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet organizácií	1	4	3	2	2	2	2	3	3	2

Zdroj: SAŽP

Tabuľka 083 I Organizácie s overenou pravdivosťou tvrdení o environmentálnych vlastnostiach produktu (2018)

SILICON, a. s., Bratislava (prostriedky na zimnú údržbu)
K+S Czech Republic, a. s., Praha (prostriedky na zimnú údržbu)

Zdroj: SAŽP

ENVIRONMENTÁLNE MANAŽÉRSTVO A AUDIT

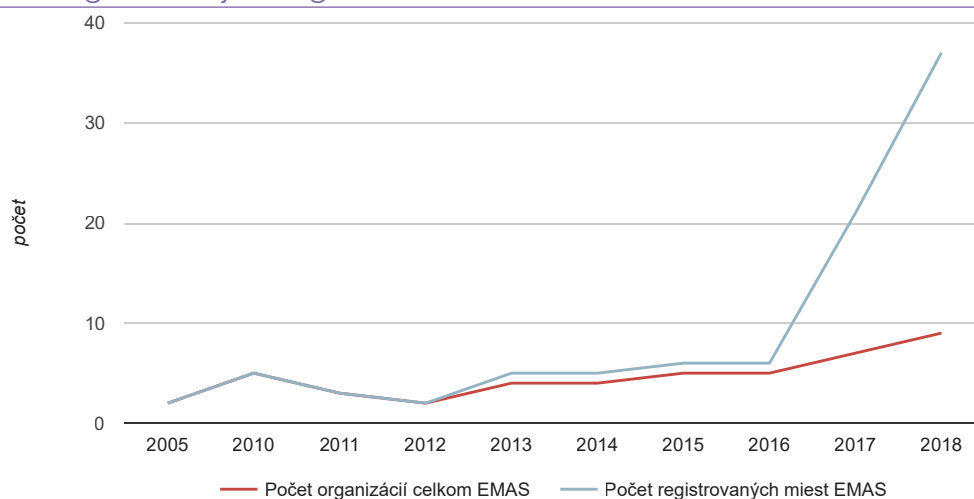
Schéma Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit (EMAS) je dobrovoľným nástrojom pre organizácie, ktoré chcú zhodnocovať a zlepšovať svoje environmentálne správanie. Zavedením schémy EMAS organizácie deklarujú

súladiť s právnymi predpismi v životnom prostredí, miestnu zodpovednosť, aktívne zapojenie zamestnancov, spoľahlivosť a dôveryhodnosť uverejnených informácií o životnom prostredí.

Podmienky pre účasť organizácií v EMAS stanovuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1221/2009 o dobrovoľnej účasti organizácií v schéme Spoločenstva pre environmentálne manažérstvo a audit, nariadenie Komisie (EÚ) 2017/1550 a nariadenie Komisie (EÚ) 2018/2026, ktorými sa menia prílohy I – IV k nariadeniu č. 1221/2009. Na národnej úrovni stanovuje podmienky v schéme EMAS zákon č. 351/2012 Z. z. o environmentálnom overovaní a registrácii organizácií v schéme EÚ pre environmentálne manažérstvo a audit a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Graf 174 | Počet registrovaných organizácií a ich miest v schéme EMAS

Zdroj: SAŽP

V národnom registri EMAS v roku 2018 pribudli 2 nové organizácie:

- **PROSPECT, s. r. o.**, J. Simora 5, 940 01 Nové Zámky **s 2 miestami organizácie**, sektor E – Čistenie a odvod odpadových vôd, Odpady a služby, sektor F – Stavebníctvo
- **STRABAG, s. r. o.**, Mlynské Nivy 61/A, 825 18 Bratislava **so 14 miestami organizácie**, sektor F – Stavebníctvo

Najviac registrovaných organizácií v schéme EMAS sa vyskytuje v krajinách Nemecko, Taliansko a Španielsko, Slovensko sa nachádza na 19. mieste. Podľa počtu miest organizácií v schéme EMAS najväčší počet registrovaných miest sa vyskytuje v krajinách Taliansko, Nemecko a Grécko. Slovensko sa umiestnilo na 14. mieste, kde sa radí do prvej polovice vyhodnotenia európskych krajín.

EKOINOVÁCIE

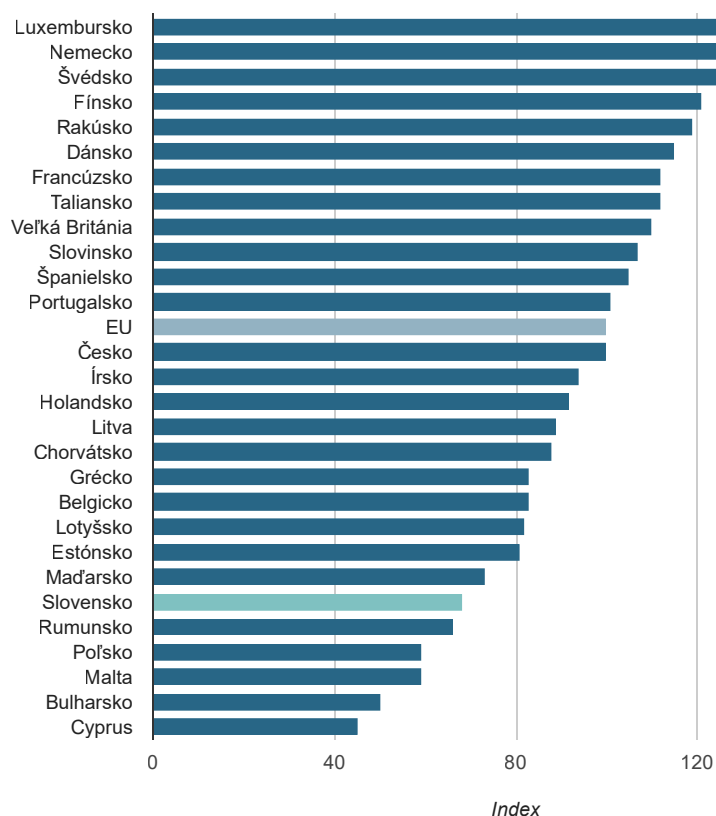
EK komisia definuje **ekoinovácie** ako akékoľvek inovácie zamerané na výrazný a viditeľný pokrok smerom k cieľu udržateľného rozvoja, a to prostredníctvom znižovania dopadov výrobných procesov na životné prostredie, zvyšovania odolnosti prírody voči environmentálnym tlakom alebo dosiahnutia účinnejšieho a zodpovednejšieho využívania prírodných zdrojov.

Pokrok v ekoinováciách sa hodnotí prostredníctvom ekoinovačného indexu. Jeho cieľom je zhodnotiť rôzne aspekty ekoinovácií prostredníctvom 16 ukazovateľov zoskupených do piatich komponentov – ekoinovačné vstupy, ekoinovač-

né aktivity, ekoinovačné výstupy, environmentálne výsledky a sociálno-ekonomické výsledky.

V roku 2018 sa SR umiestnila na 23. mieste medzi krajinami EÚ. Silnou stránkou sú ekoinovačné aktivity, sociálno-ekonomické výsledky a environmentálne výsledky s rastúcim potenciálom v oblasti environmentálneho manažérstva, ktoré preukazujú snahu o vyššie environmentálne normy v podnikateľskom sektore. Slabou stránkou sú ekoinovačné vstupy a výstupy – najmä z dôvodu nízkeho verejného financovania výskumu a vývoja v oblasti životného prostredia a nedostatok ľudských zdrojov v tejto oblasti.

Graf 174 I Porovnanie indexu ekoinovácií v rámci krajín EÚ (2018)

Zdroj: EK

ZELENÉ VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

Pri aplikácii **zeleného verejného obstarávania** (Green Public Procurement – GPP) integrujú jednotlivé subjekty do postupu verejného obstarávania také environmentálne požiadavky, ktorých cieľom je nadobudnutie tovarov, služieb alebo stavebných prác so zníženým negatívnym dopadom na životné prostredie.

V podmienkach SR je GPP považované za dobrovoľný nástroj, uplatňovaním ktorého možno dosiahnuť súčasne efektívne využívanie finančných zdrojov, ochranu ŽP, zdravia a tiež podporu obehového hospodárstva. V decembri 2016 bol uznesením vlády SR č. 590 schválený v poradí tretí Národný akčný plán pre zelené verejné obstarávanie v SR na roky 2016 – 2020 (NAP GPP III). Jeho strategickým cieľom je dosiahnuť 50 % podiel zrealizovaných zelených zákaziek orgánmi štátnej správy z celkového objemu nimi uzatvorených zmlúv pre vybrané skupiny produktov. Na dosiahnutie strategického cieľa sa stanovili tri hlavné opatrenia, ktoré sa realizujú prostredníctvom zadefinovaných aktivít:

1. podpora verejných orgánov pri realizácii zeleného verejného obstarávania;
2. sledovanie pokroku/vývoja zeleného verejného obstarávania;
3. spolupráca s relevantnými európskymi a národnými inštitúciami v oblasti zeleného verejného obstarávania.

V rámci prvého opatrenia sa aktivity zameriavajú predovšetkým na zvyšovanie povedomia verejných obstarávateľov a obstarávateľov o spôsobe a možnostiach uplatňovania

GPP prostredníctvom vzdelávacích podujatí – odborných seminárov, v rámci ktorých sú účastníkom poskytované i odborné propagačné materiály. Celkovo bolo v roku 2018 prostredníctvom realizovaných seminárov GPP zaškolených 191 účastníkov.

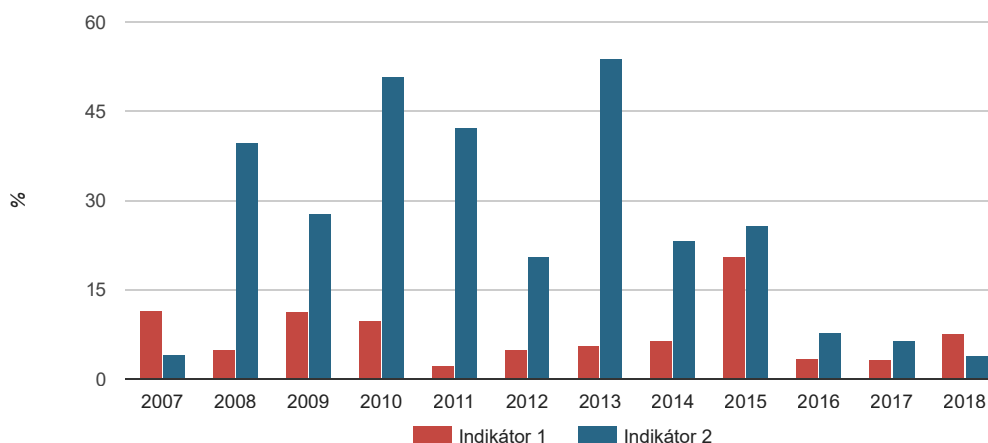
Sledovanie pokroku/vývoja GPP sa vykonáva každoročným monitorovaním, ktorým sa hodnotí úroveň uplatňovania GPP v SR na základe dvoch kvantitatívnych indikátorov:

- **Indikátor 1:** percentuálny podiel GPP z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek (zmlúv, objednávok, nákupov) za príslušný kalendárny rok.
- **Indikátor 2:** percentuálny podiel GPP z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek (zmlúv, objednávok, nákupov) za príslušný kalendárny rok.

Za rok 2018 bolo v rámci monitorovania oslovených 1 529 verejných inštitúcií, z ktorých sa do dotazníkového prieskumu zapojilo 459 subjektov (30 %). V rámci Indikátora 1 bola dosiahnutá úroveň 7,58 %, v rámci Indikátora 2 bola úroveň 3,83 %. Výsledky uplatňovania GPP za monitorovací rok 2018 naznačujú, že sa stanovený **strategický cieľ nedarí dosiahnuť**.

V rámci tretieho opatrenia sa zabezpečuje kontinuálna spolupráca s EK, inštitúciami EÚ a členskými krajinami a aktívne členstvo v poradnej skupine pre GPP pri EK. Na národnej úrovni sa uskutočňuje spolupráca s relevantnými národnými inštitúciami za účelom naplňovania stanovených opatrení a aktivít v NAP GPP III.

Graf 175 | Vývoj úrovne uplatňovania GPP

Zdroj: SAŽP

ENVIRONMENTÁLNA KONTROLA

V SR je hlavným odborným kontrolným a správnym orgánom, prostredníctvom ktorého MŽP SR vykonáva štátny dozor vo veciach starostlivosti o životné prostredie, **Slovenská inšpekcia životného prostredia (SIŽP)**, ktorá vznikla v roku 1991.

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 525/2003 Z. z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie SIŽP:

- vykonáva štátny dozor vo veciach starostlivosti o životné prostredie v rozsahu a za podmienok ustanovených osobitnými predpismi,
- ukladá pokuty vo veciach starostlivosti o životné prostredie,
- vykonáva miestnu štátnu správu na úseku integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania životného prostredia podľa osobitného predpisu,
- vykonáva ďalšiu činnosť vo veciach starostlivosti o životné prostredie v rozsahu osobitných predpisov,
- vykonáva činnosť kontrolného orgánu podľa osobitných predpisov,

- vykonáva štátny dozor vo veciach dosiahnutia cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej úrovni a na regionálnej úrovni akciami, na ktoré bola poskytnutá podpora z Environmentálneho fondu.

SIŽP kontroluje dodržiavanie právnych predpisov na **6 úsekoch** – úsek ochrany vôd, ochrany ovzdušia, odpadového hospodárstva, ochrany prírody a krajiny a regulácie obchodu s exemplármi CITES, biologickej bezpečnosti a úsek integrovaného povoľovania a kontroly. **Kontrolná činnosť SIŽP v roku 2018** bola zameraná na dodržiavanie povinností vyplývajúcich z platnej legislatívy SR v oblasti životného prostredia vrátane transponovaných smerníc EÚ, ako aj jednotlivých nariadení EÚ. Vykonaných bolo spolu **2 806** kontrol, pri ktorých bolo v 989 prípadoch zistené porušenie právnych predpisov (PP), čo predstavuje podiel **35,24 %**. Najvyšší počet kontrol so zisteným porušením právnych predpisov naďalej zostáva v oblasti ochrany prírody a krajiny, a to na úrovni 56 %.

Tabuľka 084 I Prehľad o vykonaných kontrolách SIŽP

Úsek	Počet vykonaných kontrol			Počet kontrol so zisteným porušením PP			Podiel (%)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
OV	998	598	591	206	248	258	20,9	41,5	46,7
OO	646	537	648	106	104	125	16,4	19,4	19,3
OH	751	558	539	115	147	156	15,3	26,3	26,3
OPaK	551	517	568	279	285	320	51,0	55,1	56,0
BB	174	171	156	1	17	2	0,6	9,9	1,3
IPK	277	278	308	63	99	128	22,7	35,6	42,1
Spolu	3 397	2 659	2 806	770	900	989	22,7	33,8	35,2

Zdroj: SIŽP

OV – úsek ochrany vôd

OO – úsek ochrany ovzdušia

OH – úsek odpadového hospodárstva

OPaK – úsek ochrany prírody a krajiny

BB – úsek biologickej bezpečnosti

IPK – úsek integrovaného povoľovania a kontroly

Trvalou prioritou SIŽP je zvyšovanie úrovne a účinnosti kontrolnej činnosti. Intenzívne komunikuje s verejnosťou, pozitívne hodnotí vysoký počet podnetov, s ktorými sa na ňu občania a rôzne iné subjekty obracajú. V roku 2018 SIŽP vybavila 1 342 podnetov. Pochádzali od občanov, mimovlád-

nych organizácií, podnikateľských subjektov, colných úradov, polície, orgánov štátnej a verejnej správy, ako aj od anonymných pisateľov. SIŽP ich riešila prednostne a porušenie zákona zistila v 345 prípadoch.

UKLADANIE POKÚT A SANKCIÍ

Za zistené porušenie príslušných ustanovení právnych noriem kontrolnou činnosťou SIŽP ukladala pokuty a sankcie

v správnom a priestupkovom konaní. V roku 2018 SIŽP uložila spolu 651 pokút v celkovej výške 1 208 567,37 eur.

Tabuľka 085 I Prehľad o uložených pokutách SIŽP

Úsek	Uložené pokuty					
	Počet			Výška (v eur)		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
OV	174	177	195	306 912,86	275 030,50	326 719,68
OO	97	93	76	128 470	201 200	209 000
OH	85	86	110	151 300	154 920	201 700
OPaK	155	167	199	74 373	114 261,38	136 288
BB	2	0	2	600	0	2 659,69
IPK	82	58	69	455 000	646 200	332 200
Spolu	595	581	651	1 042 282,86	1 391 611,88	1 208 567,37

Zdroj: SIŽP

ENVIRONMENTÁLNA KRIMINALITA

ENVIRONMENTÁLNA KRIMINALITA

Environmentálna kriminalita je trestná činnosť, pri ktorej následkom konania alebo nekonania fyzickej alebo právnickej osoby v rozpore s právnymi predpismi príde k ohrozeniu alebo poškodeniu životného prostredia alebo niektorej jeho zložky.

Definuje ju viacero medzinárodných a vnútroštátnych právnych predpisov. Ide najmä o **smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2008/99/ES** z 19. novembra 2008 o ochrane životného prostredia prostredníctvom trestného práva a **zákon NR SR č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon** v znení neskorších predpisov, pričom tieto právne predpisy vychádzajú z množstva ďalších právnych predpisov upravujúcich ochranu životného prostredia a jeho zložiek (napr. zákon o odpadoch, zákon o ochrane prírody a krajiny a pod.).

Osobitné miesto v tomto systéme majú **závery Rady o boji proti trestným činom proti životnému prostrediu** z roku 2016, ktoré hovoria o potrebe komplexného multidisciplinárneho prístupu, lepšej spolupráce či výmeny informácií medzi orgánmi vrátane tých v tretích krajinách. V **záveroch Rady** z roku 2017, ktorými sa stanovujú priority EÚ v oblasti boja proti organizovanej a závažnej medzinárodnej trestnej činnosti na roky 2018 až 2021, sa za jednu z priorit EÚ stanovil aj boj proti trestným činom proti životnému prostrediu. V roku 2018 Európska komisia prijala a začala implementovať Akčný plán na posilnenie dodržiavania environmentálnej legislatívy EÚ a zlepšenie environmentálneho riadenia pozostávajúci z deviatich opatrení, ako napríklad zvyšovanie využívania dát (satelitné snímky z programu Copernicus na odhaľovanie zločinov atď.).

ENVIRONMENTÁLNA KRIMINALITA NA SLOVENSKU V ROKU 2018

Za celý priebeh roku 2018 sa udržoval celkový pokles počtu zistených trestných činov oproti roku 2017, pričom išlo o 141 prípadov. Tento stav súvisel takmer výlučne s poklesom počtu trestných činov krádeží dreva, kde išlo o situáciu pretrvávajúcu celý rok 2018, už od mesiaca január. Na tomto stave má najväčší podiel pokles počtu prípadov krádeží dreva v pôsobnosti krajských riaditeľstiev policajného zboru (KR PZ) Prešov (117 prípadov) a Košice (49 prípadov). Avšak za nepriaznivý stav možno považovať najmä výsledky v nitrianskom a trenčianskom kraji, kde bolo zistených len po 6 prípadov krádeží dreva. To je menej ako na KR PZ Bratislava (11 prípadov), čo s prihliadnutím na prírodné pomery naznačuje vysoký podiel latencie. Rovnako je potrebné uviesť, že najmä v pôsobnosti KR PZ Prešov a KR PZ Košice sa na poklese počtu zistených prípadov podieľajú aj iné faktory, ktoré sú nezávislé od činnosti Policajného zboru, napríklad prijatie opatrení užívateľov a vlastníkov lesov na ochranu ich majetku, zvýšený výkon kontroly zo strany Štátnej ochrany prírody SR a jej spolupracujúcich partnerov v chránených územiach či prijatie rôznych opatrení samospráv v týchto regiónoch na zabezpe-

čenie dreva na kúrenie v sociálne vylúčených komunitách. Za nepriaznivý vývoj však možno považovať trvalý pokles objasnenosti, ktorá sa po prvý raz dostala pod hranicu 60 %, konkrétne na 58,01 %. Naďalej totiž klesal počet ľahko objasniteľných trestných činov (krádeže dreva) a stúpala počet trestných činov, kde je objasnenie náročnejšie (napr. odpady). V objasnenosti sú rezervy vo všetkých oblastiach, okrem krádeží dreva a pytliactva. Sčasti pozitívne trendy možno pozorovať v oblasti porušovania ochrany rastlín a živočíchov, a to najmä vďaka niektorým okresným policajným zborom, ktoré správne uplatňujú príslušné právne predpisy pri protiprávných jazdách motorovými prostriedkami v lesoch a v chránených územiach. Pravdepodobne najviac sledovanou je trestná činnosť týkajúca sa odpadov. Počet zistených prípadov je takmer totožný ako v predchádzajúcom roku (216 oproti 221), pričom objasnenosť mierne stúpla z 7,24 % na 11,11 %. Tá sa v rámci jednotlivých krajských policajných riaditeľstiev pohybuje na nízkej úrovni medzi jedným až piatimi prípadmi. Osobitná situácia v roku 2018 bola v Bratislave, kde bolo zistených viacero závažných trestných či-

nov v tejto oblasti s prepojením na rozsiahlu ekonomickú trestnú činnosť a korupciu. Je viac ako pravdepodobné, že takáto situácia by bola odhalená aj v pôsobnosti ostatných KR PZ pri aktívnej činnosti kriminálnej polície. Celkovo výsledky Policajného zboru v tejto oblasti možno hodnotiť v roku 2018 ako veľmi nepriaznivé s mierne optimistickým výhľadom do budúcnosti – s prihliadnutím na očakávané organizačné zmeny v Policajnom zbore.

K pozitívnej zmene došlo v priebehu roku 2018 pri pytliactve. Po dlhodobom nepriaznivom trende v počte zistených trestných činov v predchádzajúcich rokoch bolo odhalených o 47 prípadov viac ako v roku 2017. Zároveň sa zvýšila aj objasnenosť na 68,71 %. Na tomto výsledku majú najväčší podiel KR PZ Košice, Nitra a Prešov. Ostatné kraje majú viac-menej podobné výsledky, ktoré v prípade niektorých krajov – vzhľadom na prírodné pomery – možno považovať za podhodnotené oproti reálnej situácii (Trenčín, Banská Bystrica, Trnava).

Pozitívom je dvojnásobný počet zistených trestných činov týrania zvierat pri zachovaní rovnakej objasnenosti, ako aj odhalo-

vaní porušovania ochrany rastlín a živočíchov a trestných činov súvisiacich s nebezpečnými materiálmi.

Výsledky roku 2018 potvrdili dlhodobý nepriaznivý trend, keď Policajný zbor zvládal riešiť jednoduchšie formy protiprávných konaní v tejto oblasti (krádeže dreva, pytliactvo), avšak zlyhával v boji proti závažnejším formám environmentálnej trestnej činnosti (odpady, organizované formy environmentálnej trestnej činnosti), pri ktorých bežné a formálne policajné postupy zlyhávajú. Na tomto vývoji situácie nemá podiel len polícia, ale aj prokuratúra a iné štátne orgány a inštitúcie, ktoré majú kompetencie v oblasti vymáhania práva v oblasti ochrany životného prostredia. Preto došlo k rozhodnutiu vytvoriť regionálne pracoviská na úrovni KR PZ na odhaľovanie a dokumentovanie environmentálnej trestnej činnosti a trestnej činnosti týkajúcej sa nebezpečných materiálov. Súčasne sa prebuduje celkový systém vecnej a miestnej príslušnosti útvarov Policajného zboru určených na boj s touto trestnou činnosťou. Hlavným cieľom je zvrátiť nepriaznivý vývoj v tejto oblasti prostredníctvom výskolených a vycvičených policajných špecialistov.

Tabuľka 086 I Prehľad zistených a objasnených trestných činov v roku 2017 a 2018

	2017			2018		
	Zistené	Objasnené	%	Zistené	Objasnené	%
§ 168 ohrozovanie zdravia	1	0	0	1	0	0
§ 169 ohrozovanie zdravia	0	0	0	1	0	0
§ 212/2d krádež dreva	849	699	82,33	626	509	81,31
§ 298 jadrové materiály	13	3	23,08	22	4	18,18
§ 299 predmet na výrobu rizikových látok	0	0	0	0	0	0
§ 299a čierna stavba	3	0	0	5	0	0
§ 300 ohrozenie životného prostredia	12	2	16,67	17	1	5,88
§ 301 ohrozenie životného prostredia	2	0	0	6	1	16,67
§ 302 neoprávnené nakladanie s odpadom	221	16	7,24	216	24	11,11
§ 302a vypúšťanie znečisťujúcich látok	0	0	0	0	0	0
§ 303 ochrana vôd a ovzdušia	2	0	0	1	0	0
§ 304 ochrana vôd a ovzdušia	3	0	0	2	0	0
§ 304a ochrana ozónovej vrstvy	0	0	0	0	0	0
§ 305 ochrana rastlín a živočíchov	67	34	50,75	80	43	53,75
§ 306 ochrana stromov a krov	113	42	37,17	99	20	20,20
§ 307 šírenie choroby zvierat	0	0	0	0	0	0
§ 308 šírenie choroby rastlín	0	0	0	0	0	0
§ 309 únik geneticky modifikovaných organizmov	0	0	0	0	0	0
§ 310 pytliactvo	263	165	62,74	310	213	68,71
§ 378 týranie zvierat	20	7	35,00	40	14	35,00
§ 378a zanedbanie starostlivosti	1	0	0	3	0	0
ENVIRONMENTÁLNA KRIMINALITA	1 570	968	61,66	1 429	829	58,01

Zdroj: MV SR

ENVIRONMENTÁLNA VÝCHOVA, VZDELÁVANIE A OSVETA

HLAVNÉ MEDZINÁRODNÉ VÝCHODISKÁ

V roku 1992 sa v brazílskom Rio de Janiero konala konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji „Summit zeme 92“, ktorej výsledkom bol dokument Agenda 21. Ten poskytol základné východisko pre vypracovanie stratégií trvalo udržateľného rozvoja (TUR) na všetkých úrovniach, pričom vzdelávanie hrá v tejto oblasti dôležitú úlohu.

Myšlienka TUR bola znova potvrdená aj v prijatých záverečných dokumentoch na Svetovom summite o trvalo udržateľnom rozvoji v Johannesburgu 2002. Ten zdôraznil, že TUR sa zakladá na troch vzájomne súvisiacich pilieroch – sociálnom, ekonomickom, environmentálnom rozvoji na všetkých úrovniach – lokálnej, regionálnej a globálnej. Na summite zaznela aj potreba spolupráce v oblasti vzdelávania k TUR. Viaceré medzinárodné

snahy vyústili na konferencii v Kyjeve v roku 2003 do podpisu dokumentov o spolupráci v oblasti vzdelávania k TUR. Samotná Stratégia vzdelávania k TUR bola napokon prijatá v roku 2005 na zasadnutí výboru EHK OSN vo Vilniuse.

Neskôr, v agende **OECD**, sa problematika EVVO stala obsahovou náplňou „Environmentálnej stratégie OECD pre prvú dekádu 21. storočia“ (2001), „Environmentálneho výhľadu OECD do roku 2030“ (2008), „Stratégie zeleného rastu OECD“ (2011), „Environmentálneho výhľadu OECD do roku 2050“ (2012), ako aj odporúčaní OECD z „Prehľadu o environmentálnej výkonnosti SR“ (2011).

NÁRODNÉ DOKUMENTY TÝKAJÚCE SA EVVO

Politika pre oblasť EVVO sa odvíjala zo „Stratégie, zásad a priorít štátnej environmentálnej politiky“, prijatej v roku 1993, cieľom ktorej malo byť vybudovanie uceleného školského a mimoskolského systému environmentálnej výchovy a vzdelávania a environmentálnej osvedy. Na spomínanom základe bola vypracovaná **Koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvedy** schválená vládou SR uznesením č. 846/1997. Neskôr, v prvej dekáde 21. storočia, podpora environmentálnej výchovy a vzdelávania bola rozpracovaná vo viacerých strategických dokumentoch, ako napr.: **Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja (NSTUR)** (2001), **Akčný plán trvalo udržateľného rozvoja v SR na roky 2005 – 2010**.

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016 definovalo potrebu zabezpečiť jednotu ekonomického, sociálneho, politického a environmentálneho rozvoja SR. Jednou z priorít sa stalo zabezpečenie environmentálnej osvedy a regulovaného cestovného ruchu, čo si vyžaduje ďalšie budovanie infraštruktúry so zreteľom na ochranu prírody a krajiny, rozšírenie siete náučných chodníkov, geoparkov, informačných a školiacich zariadení.

V roku 2015 bola schválená **Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvedy do roku 2025**, ktorá reagovala na aktuálne potreby a nové výzvy v oblasti starostlivosti o životné prostredie na Slovensku. Jej **hlavným cieľom** je vytvoriť fungujúci ucelený systém environmentálnej výchovy,

vzdelávania a osvedy v rezorte životného prostredia so zameraním na nosné cieľové skupiny a s využitím inovatívnych nástrojov pri zachovaní princípov udržateľného rozvoja.

Naplnenie hlavného cieľa **RK EVVO** je realizované prostredníctvom piatich čiastkových cieľov, ich opatrení a aktivít. Jednotlivé navrhované aktivity majú viesť identifikované cieľové skupiny ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov medzi človekom a starostlivosťou o životné prostredie, k pochopeniu nevyhnutného prechodu k udržateľnému rozvoju spoločnosti a zachovaniu jeho hodnôt, ako aj k novým výzvam, akými sú zelená ekonomika a ochrana prírodného kapitálu Európy.

EVVO sa stala súčasťou Envirostratégie 2030 s definovaným prioritným cieľom – vedenie obyvateľstva k zodpovednej výrobe, spotrebe a ochrane prírody neformálnym vzdelávaním, ako aj neustále zlepšovanie environmentálneho povedomia prostredníctvom kultúrneho a prírodného dedičstva a cestovného ruchu. V súlade s Envirostratégiou 2030 dochádza k budovaniu siete štátnych aj neštátnych stredísk environmentálnej výchovy s cieľovým stavom porovnateľným so štandardom európskych krajín. Na úrovni štátu, krajských a lokálnych samospráv sa postupne spúšťa mechanizmus na dobudovanie siete environmentálno-výchovných stredísk vo všetkých krajoch, ktorý vyústí k tvorbe koncepcií environmentálnej výchovy a vzdelávania na **regionálnej úrovni** (dnes už vytvorených v Bratislavskom a Trenčianskom samosprávnom kraji).

VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA EVVO NA SLOVENSKU

Formálna EVV sa na Slovensku sústreďuje v zariadeniach školského typu. Je zastrešená **Štátnym vzdelávacím programom** od predprimárneho vzdelávania až po stredné odborné vzdelanie. Vo všetkých stupňoch vzdelávania je definovaná ako prierezová téma spadajúca pod príslušné vzdelávacie oblasti. Formálnu EVV koordinuje MŠVVaŠ SR. V oblasti vysokého školstva univerzity a vysoké školy ponúkajú environmentálne, ekologické študijné odbory, v ktorých je začlenená environmentál-

na výchova.

Neformálnu EVVO realizujú na Slovensku hlavne rezortné organizácie MŽP SR so zameraním na špecifické cieľové skupiny. Jednotlivé rezortné organizácie pripravujú množstvo akcií a podujatí, ktoré sú zamerané na informovanosť v oblasti ochrany životného prostredia a jeho zložiek, ako aj na samotnú oblasť EVVO. Ide o výchovno-vzdelávacie aktivity s využitím interaktívnych prvkov, ku ktorým patria napr.: podujatia pri prí-

ležitosti významných environmentálnych dní, dni otvorených dverí rezortných organizácií, jedno alebo viac dňové náučné podujatia, besedy pre všetky kategórie škôl, podujatia pre marginalizované skupiny, výstavy, exkurzie, filmové festivaly. Taktiež sa organizujú odborné konferencie a semináre pre rôzne cieľové skupiny, ako aj metodické dni a realizuje sa akreditované kontinuálne vzdelávanie pre pedagógov – koordinátorov environmentálnej výchovy. V neposlednom rade sa rezortné organizácie MŽP SR venujú edičnej, publikačnej a propagačnej činnosti, vydávaniu rôznych typov informačných, vzdelávacích a propagačných materiálov vo forme letákov, plagátov, zborníkov, periodik, odborných populárnych publikácií, metodických príručiek, filmov a interaktívnych CD určených rôznym cieľovým skupinám.

MŽP SR zabezpečuje koncepčné vedenie im zriadených organizácií na základe **Rezortnej koncepcie environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025**. Na základe tohto dokumentu bola zriadená **Komisia MŽP SR pre rezortnú koncepciu environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025**, ktorá má za úlohu hodnotiť plnenie cieľov koncepcie a prinášať optimálne riešenia v oblastiach stanovených cieľmi dokumentu. Jednotlivé organizácie MŽP SR majú doplnenú environmentálnu výchovu do ich štatútov, a tým sú oprávnené a zároveň povinné vykonávať túto činnosť.

Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) má zriadenú organizačnú jednotku zameranú na EVVO – Odbor environmentálnej výchovy a vzdelávania, pod ktorý spadá **stredisko environmentálnej výchovy (SEV) Dropie**. Úlohou SAŽP je zvyšovať environmentálne povedomia verejnosti prostredníctvom ucelenej ponuky programov neformálnej environmentálnej výchovy na národnej a regionálnej úrovni. SAŽP zabezpečuje praktickú, metodickú, publikačnú, projektovú a koncepčnú činnosť v tejto oblasti. Organizuje vzdelávacie a informačné podujatia, spolupracuje so zainteresovanými rezortami, inštitúciami a mimovládnyimi organizáciami na Slovensku aj v zahraničí.

Národná zoológická záhrada Bojnice (ZOO Bojnice) realizuje v rámci environmentálnej výchovy rôzne podujatia a akcie pre rôzne cieľové skupiny: školy, znevýhodnené skupiny návštevníkov, skupiny so špeciálnymi potrebami, ale aj pre širokú verejnosť. Centrum environmentálnej výchovy „ZOOškola“ ponúka zážitkové programy, podujatia pre školy, výučbové programy, tábory, aktivity mimo ZOO, súťaže a i. Zoológická záhrada ponúka taktiež vzdelávanie a poradenstvo v oblastiach starostlivosti o živočíchy zverené do opatery z chovateľského a veterinárneho hľadiska pre odbornú verejnosť. V oblasti EVVO vydáva rôzne publikácie, brožúry, letáky a i.

Slovenské múzeum ochrany prírody a jaskyniarstva (SMOPaJ) je zodpovedné za odbornú správu zbierok a ich propagáciu

cez všetky formy múzejných aktivít pre širokú verejnosť. V rámci EVVO ponúka SMOPaJ rozsiahlu škálu environmentálnych vzdelávacích programov. Samotné expozície múzea slúžia ako interaktívne pomôcky pri výučbe a k dispozícii je jedna multifunkčná miestnosť na semináre, workshopy, tvorivé dielne, ako aj menšie konferencie. SMOPaJ vydáva dva odborné recenzované časopisy Slovenský kras a Naturae tutela.

Odbor environmentálnej výchovy ŠOP SR má celonárodnú pôsobnosť v oblasti EVVO prostredníctvom pracovníkov alokovaných v chránených krajinných oblastiach a národných parkoch, s vedením sídliačim v Banskej Bystrici. ŠOP SR organizuje rôzne podujatia pre širokú verejnosť. Jej súčasťou je Škola ochrany prírody vo Varíne a Karpatské stredisko pre mokrade, zriadené v Banskej Bystrici za účelom vzdelávania širokej aj odbornej verejnosti v oblasti ochrany mokradí, ako aj za účelom organizovania medzinárodných podujatí Karpatskej iniciatívy pre mokrade.

Slovenské banské múzeum (SBM) od roku 1998 realizuje projekt Škola v múzeu. Jednotlivé aktivity projektu formou tvorivých dielní, kurzov, prezentácií, vychádzok v teréne rozvíjajú vedomosti v oblasti regionálnej environmentálnej výchovy. Podporujú estetické čítanie, manuálnu zručnosť, tvorivosť, inšpirujú k efektívnemu využívaniu prírodného i odpadového materiálu. Jednotlivé programy zároveň dopĺňajú a obohacujú školské učebné osnovy. Projekt podporuje zmenu vnímania tradičného múzea a otvára priestor novej interaktívnej spolupráce verejnosti a múzea. SBM vydáva aj rôzne publikácie, ktoré je možné zakúpiť priamo na ich pobočkách, alebo je možné si ich objednať.

Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) realizuje EVVO prostredníctvom prednášok, exkurzií a súťaží vo svojich zariadeniach. Pre širokú verejnosť SHMÚ organizuje Deň otvorených dverí. V rámci svojej publikačnej činnosti vydáva rôzne časopisy a publikácie určené skôr pre odbornú verejnosť.

Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ) ako rezortný vedeckovýskumný ústav zabezpečuje okrem iného výkon ústrednej geologickej knižnice, vydávanie a predaj máp a odborných geologických publikácií. Medzi aktivity realizované v rámci EVVO patria: Deň otvorených dverí pri príležitosti Dňa Zeme, rôzne konferencie a semináre pre odbornú verejnosť s cieľom propagácie geológie. ŠGÚDŠ zabezpečuje aj publikačnú činnosť určenú pre odbornú verejnosť.

Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH) je najvyšším metodickým centrom pre kontrolu kvality vody a odborné posudzovanie účinnosti úpravy a čistenia vôd. V rámci EVVO organizuje VÚVH deň otvorených dverí, prednášky, prezentácie, ako aj exkurzie pre odbornú a širokú verejnosť.

MIMOVLÁDNE ORGANIZÁCIE ZAOBERAJÚCE SA ENVIRONMENTÁLNOU VÝCHOVOU

Na Slovensku pôsobí viacero mimovládnych organizácií, ktorých poslaním je vykonávať environmentálnu výchovu. Niekoľko takýchto organizácií zastrešuje združenie Špirála. Z pohľadu regionálnej pôsobnosti medzi najväčšie organizácie patria

na západnom Slovensku Bratislavské regionálne ochrannárske združenie (BROZ), Daphne a Centrum environmentálnych aktivít v Trenčíne. Na strednom Slovensku pôsobí Vzdelávacie centrum Zaježová a na východnom Slovensku Ekocentrum Sosna.